

Nr 205.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående arvoden åt lärare i slaviska språk och i statistik vid universitetet i Lund; given Stockholms slott den 21 februari 1919

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att på extra stat för år 1920, såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa

dels till arvode åt en lärare i slaviska språk vid universitetet i Lund ett belopp av 6,500 kronor,

dels ock till arvode åt en lärare i statistik vid samma universitet ett belopp av likaledes 6,500 kronor,

skolande vartdera arvodet utgå under de närmare villkor Kungl. Maj:t må finna lämpligt bestämma och med föreskrift tillika att med arvodet icke må förenas docentstipendium.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Rydén, anförde härefter:

*Angående
 arvoden åt
 lärare i slav-
 iska språk
 och i statistik
 vid universi-
 tetet i Lund.*

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln på min hemställan föreslagit riksdagen

dels att, i avbidan på proposition angående arvode åt en lärare i slaviska språk vid universitetet i Lund, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett belopp av 6,500 kronor (punkten 110),

dels ock att, i avbidan på proposition angående arvode åt en lärare i statistik vid samma universitet, för ändamålet beräkna på extra stat för år 1920 ett belopp av 6,500 kronor (punkten 111).

De ärenden, om vilka sålunda framställning till riksdagen ställts i utsikt, anhåller jag att nu ånyo få anmäla inför Kungl. Maj:t.

Lärare i
 slaviska
 språk.

För vart och ett av åren 1908—1919 har riksdagen beviljat på extra stat ett belopp av 2,500 kronor till uppehållande vid universitetet i Lund av undervisning i slaviska språk, företrädesvis ryska. Genom beslut den 8 november 1907 fastställde Kungl. Maj:t bestämmelser angående undervisning i nämnda ämne. Dessa bestämmelser äro av följande lydelse:

1. Lärare i slaviska språk, företrädesvis ryska, förordnas, för såvitt anslag för hans avlöning är berett, för ett kalenderår av kanslern för rikets universitet på förslag av filosofiska fakultetens humanistiska sektion och efter det mindre akademiska konsistoriets hörande. Befattningen sökes före den 1 december hos sektionen; och skall dess förslag, åtföljt av konsistoriets yttrande, före den 25 december överlämnas till kanslern.

2. Läraren i slaviska språk är skyldig att utan särskild ersättning föreläsa tre timmar i veckan eller åtaga sig annan till omfattningen däremot svarande undervisning, ävensom att, därest slaviska språk varder examensämne inom fakulteten, efter vederbörligt förordnande verkställa examinationen i ämnet.

3. Kanslern för rikets universitet äger att, efter förslag av sektionen, meddela närmare föreskrifter angående det sätt, varpå den läraren åliggande undervisnings-skyldighet bör fullgöras; skolande härvid tillses, att vid undervisningen särskilt avseende fästes vid praktiska språkövningar, företrädesvis i ryska.

Det må vidare erinras därom, att enligt beslut den 2 december 1910 Kungl. Maj:t förordnat, att slaviska språk skall vara examensämne inom filosofiska fakulteten vid universitetet i Lund, så länge en lärarplats däruti förefinnes vid universitetet.

Omförmälda arvode å 2,500 kronor har alltifrån dess tillkomst uppburits av docenten i slaviska språk vid universitetet P. S. Agrell. Denne har under en följd av år samtidigt uppburit fast docentstipendium, vadan hans sammanlagda ersättning för år därunder uppgått till 5,000 kronor. Sedan Agrell ej längre ansetts kunna ifrågakomma till erhållande av dylikt stipendium, har Kungl. Maj:t enligt särskilda beslut för vart och ett av åren 1916—1919 tilldelat honom belopp, motsvarande docentstipendiet, eller alltså 2,500 kronor av de till Kungl. Maj:ts disposition stående, å Lunds universitets stat uppförda medel. Härvid har stadgats skyldighet för Agrell att, utöver den honom såsom lärare i slaviska språk åliggande undervisningsskyldigheten av tre timmar i veckan, ytterligare meddela den undervisning i ryska språket, som kanslern för rikets universitet på förslag av humanistiska sektionen funne skäligt bestämma.

Nu har filosofiska fakultetens humanistiska sektion i skrivelse till det större akademiska konsistoriet — under erinran, att konsistoriet hemställt om en avsevärd förhöjning av docentstipendiernas belopp, och under framhållande av billigheten att ifrågavarande arvode vidkändes en mot den hittillsvarande differensen någorlunda svarande förhöjning — hemställt om åtgärders vidtagande för anvisande av ett belopp av 7,000 kronor för upprätthållande av undervisning och examination i slaviska språk vid universitetet.

Sedan konsistoriet gjort framställning till kanslern för rikets universitet i enlighet med sektionens förslag, har kanslern i skrivelse den 20 december 1918 — med erinran, hurusom kanslern föreslagit, att docent-

stipendiernas belopp skulle bestämmas till 4,500 kronor och normalbeloppet av vikariatsarvode vid professorsvikariat till lägst 5,500 kronor — förklarar sig, för den händelse icke docentstipendier och vikariatsarvoden skulle höjas utöver omförmälda belopp, icke kunna förorda, att anslaget till undervisning i slaviska språk finge utgå med högre belopp än 6,000 kronor. Därest docentstipendiat förordnades att uppehålla undervisningen och examinationen i slaviska språk, borde enligt kanslerns mening anslaget minskas, så att detsamma jämte docentstipendiet ej överstege 6,000 kronor.

Departementschefen.

För egen del vill jag förorda en höjning av det till läraren i slaviska språk nu utgående arvudet. De till Kungl. Maj:ts disposition å Lunds universitets stat stående medel böra ej längre anlitas för detta ändamål utan frigöras för tillgodoseende av andra universitetets behov. Universitetet i Uppsala hade länge till sitt förfogande ett belopp av 2,500 kronor för samma ändamål, och har därvarande lärarbefattning i ämnet sedermera utvecklats till den där nu befintliga professuren i slaviska språk. En motsvarande utveckling vid Lundauniversitetet har länge ansetts önskelig, och framställningar hava upprepade gånger gjorts i detta syfte. Statsfinansiella och andra omständigheter hava emellertid hittills ställt sig hindrande i vägen för realiserande av denna tanke. Då nu en höjning av docentstipendierna, varom jag förut denna dag avgivit förslag, ifrågasatts, finner jag billigt, att även förevarande arvode ökas för att dymedelst bereda ifrågavarande lärare en ersättning, som bättre svarar mot hans arbete och ämnets vikt.

Beträffande beloppet av den ifrågasatta höjningen har kanslern, som utgått från sitt förslag om docentstipendiernas bestämmande till 4,500 kronor, förordat en ökning med 3,500 kronor till 6,000 kronor. Då jag förut tillstyrkt en förhöjning av beloppet för fast docentstipendium till 5,000 kronor, anser jag ifrågavarande arvode böra bestämmas till 6,500 kronor. Anslag synes mig för ändamålet böra tills vidare utgå å extra stat. Någon rätt att med detta arvode förena docentstipendium bör givetvis icke förekomma. Vid bifall till mitt förslag synas eventuellt ändrade bestämmelser bliva erforderliga beträffande ifrågavarande lärares undervisningsskyldighet; det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att härom fatta närmare beslut.

Lärare i statistik.

Bland de önskemål, som redan länge stått på dagordningen vid Lunds universitet, är även upprättande av en professur i statistik. Framställningar härom hava upprepade gånger gjorts, men har detta anslagskrav fått stå tillbaka för andra, vilkas tillgodoseende ansetts vara mera av be-

hovet påkallat. Frågan om en professur i ämnet har jämväl varit föremål för behandling inom riksdagen. Jag vill erinra därom, att förslag i ämnet förelåg från Kungl. Maj:ts sida vid 1914 års senare riksdag. Riksdagen ansåg sig emellertid ej då kunna bifalla förslaget, varvid riksdagen åberopade dels de olika meningar, som gjort sig gällande med avseende på professurens ämnesomfattning, dels ock de stora krav, som då från universitetets sida ställdes på statskassan. Dock sade sig riksdagen vid sagda tillfälle icke vilja bestrida, att även vid Lunds universitet — liksom vid universitetet i Uppsala — behov föreläge att få undervisningen i förevarande ämne på ett mera tillfredsställande sätt tillgodosedd.

För närvarande bestrides undervisningen och examinationen i statistik av docenten i matematisk statistik vid universitetet S. D. Wicksell. Enligt beslut den 6 juni 1918 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att så länge Wicksell är i tillfälle att enligt åtagande förrätta examination i statistik, nämnda ämne får såsom examensämne ingå i filosofie kandidat- och licentiat-examina vid Lunds universitet utan villkor av Kungl. Maj:ts tillstånd för varje särskilt fall.

Nu har filosofiska fakultetens humanistiska sektion i skrivelse till det större akademiska konsistoriet hemställt om åtgärders vidtagande för utverkande av ett anslag å 7,000 kronor för uppehållande av undervisning och examination i statistik vid universitetet.

Sektionen anför till stöd för sin framställning följande:

Undervisning och examination i statistik hava de senaste terminerna handhåfts av docenten i matematisk statistik Sven Wicksell. Till examinator är han av kanslersämbetet förordnad; han har skött examinationen utan ersättning. Undervisningen har bestått i propedeutiska kurser, för vilka avgifter erlagts av deltagarna, samt i avgiftsfria seminarieövningar. Tillströmningen av studenter, som studera ämnet, har befunnit sig i stadigt fortgående ökning, särskilt sedan Kungl. Maj:t medgivit allmän rätt att utan särskild dispens avlägga examen i statistik vid universitetet. Höstterminen 1918 har antalet deltagare i den propedeutiska kursen varit 22 och antalet deltagare i seminarieövningarna 16. Med hänsyn till ämnets sålunda allt mera stegrade betydelse är det i hög grad av behovet påkallat, att på ett mera säkert och stadigvarande sätt än hittills sörjes för en tillfredsställande undervisning däri.

I enlighet med sektionens hemställan har konsistoriet avgivit förslag till kanslern, som i skrivelse den 20 december 1918 gjort framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Kanslerns framställning, som är av enahanda lydelse som hans ovanberörda skrivelse rörande anslag till en lärare i slaviska språk, utmynnar i förslag om ett anslag å 6,000 kronor för uppehållande av undervisningen och examinationen i statistik.

Departement-
schefen.

Att vederbörlig ersättning beredes den lärare, som handhaver undervisning och examination i ämnet statistik, finner jag fullt befogat. Ämnet statistik har vid systeruniversitetet i Uppsala tillkämpat sig en tryggad ställning i och med den där för ej så länge sedan uppförda professuren. Det torde vara allenast en tidsfråga, när jämväl vid Lunds universitet ämnet varder företrätt av en särskild professor. Dessförinnan böra givetvis åtgärder vidtagas för tillgodoseende av en tillfredsställande undervisning i ämnet, och i detta syfte synes mig en framställning böra göras till riksdagen i huvudsaklig anslutning till kanslerns förslag. I fråga om arvods storlek anser jag av skäl, jag förut anfört beträffande motsvarande arvode för en lärare i slaviska språk, detsamma böra bestämmas till 6,500 kronor. Medel böra för ändamålet tills vidare begäras å extra stat. Någon rätt att med detta arvode förena docentstipendium bör icke ifrågakomma. I fråga om den undervisningsskyldighet, som borde förknippas med åtnjutande av förevarande arvode, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörande universitetsmyndigheters hörande utfärda närmare bestämmelser.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

att på extra stat för år 1920, såsom särskilda förslagsanslag, högst, anvisa

dels till arvode åt en lärare i slaviska språk vid universitetet i Lund ett belopp av 6,500 kronor,

dels ock till arvode åt en lärare i statistik vid samma universitet ett belopp av likaledes 6,500 kronor,

skolande vartdera arvodet utgå under de närmare villkor Kungl. Maj:t må finna lämpligt bestämma och med föreskrift tillika att med arvodet icke må förenas docentstipendium.

Till vad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.